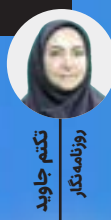

نظارت از دیار باقی

برخی ساختمان‌های شهر با نظارت صوری مهندسانی که مدت‌هاست مهاجرت یا فوت کرده‌اند، در حال ساخت است

گزارش
روز

روزنامه نگار
تکمه جاوید

نامشان «مهندس ناظر» است، مدرك مهندسی را خیلی‌ها دارند، اما همه مهندس ناظر به حساب نمی‌آیند. دقیقاً در یکی از خطوط شرح وظایف آن‌ها این‌طور نوشته‌اند: «نظارت بر روند انجام کار پروژه بر اساس ضوابط و مقررات اجرایی». اما خبر دارید آن بیرون، میان این همه ساختمان در حال ساخت، مدت‌هاست برخی بناها بدون مهندس ناظر در حال ساخت و تحویل بنا به صاحب‌خانه هستند؟ البته نباید هم خبر داشته باشید، حتی مالکان آن ساختمان‌ها هم از آن‌سوی ماجرای خبرند. خبر بد این است که بسیاری از آن مهندسان به اصطلاح ناظر، در حقیقت اسمی هستند روی یک برگه کاغذ؛ یعنی مهندسی در حال نظارت بر اجرا نیست. این کلمه «نیست» که می‌گوییم یعنی بعضی‌ها واقعاً در جهان نیستند و مدت‌هاست شناسنامه‌شان باطل شده است. بعضی‌ها ایشان البته زنده‌اند، اما در این شهر زندگی نمی‌کنند و حالا ساکن شهر یا کشورهای دیگری هستند. گزارش امروز واکاوی وضعیت مهندسانی است که در فهرست سازمان نظام مهندسی، در حال نظارت بر پروژه‌اند، اما در واقع نام آن‌ها فرضی است برای درآمدزایی عده‌ای دیگر و جابه‌جاشدن سالانه میلیاردها تومان پول، بدون در نظر گرفتن اثرات حقوقی آن.

نظارت از آمریکا و اروپا!

انگار موضوع میان جامعه مهندسان ساختمان خیلی هم تازگی ندارد. بسیاری از این وضعیت باخبرند. اما یکی از آن‌ها که به‌طور مفصل پیگیر ماجرا بوده و تا جلسات استانداری، اداره کل شهرسازی و سازمان متبوعش هم رفته است موضوع را برایمان شرح می‌دهد. مجید فرجامی، فعال حوزه مهندسی ساختمان وضعیت را این‌گونه شرح می‌دهد: مهندس آماده به‌کار فردی است که صلاحیت، پروانه و مجوز کار دارد. چنین فردی بعد از مهاجرت (یا فوت) باید از فهرست سازمان خارج شود، زیرا کار نظارت نیابتی و از راه دور معنی ندارد. مهندس باید کنار پروژه حضور داشته باشد، خدمات بدهد و درازای آن دست‌مزد بگیرد؛ اما از آنجایی که پس از کرونا مراحل کار سیستمی شده است و دسترسی از راه دور هم وجود دارد، هیچ‌کس متوجه نبود مهندسان نمی‌شود. کسی که از کشور خارج شده است هم می‌تواند وارد سیستم احراز هویت شود. روش دیگر احراز هویت هم پیامک است که مهندسان برای حل این مشکل، خط تلفن همراه ثبت شده در سامانه را به فرد دیگری می‌سپارند. خنده دار است که بدانید مهندسی داریم که ۱۰ سال است مهاجرت کرده، یا مهندسی که از ابتدای شیوع کرونا فوت کرده، اما هنوز در حال نظارت بر ساختمان‌هاست!

این حفظ کردن امتیاز نظارت برای هر فرد سالی ۵۰۰ تا ۶۰۰ میلیون تومان درآمد دارد؛ برای همین هم نزدیکان آن‌ها راه آن‌ها را ادامه داده‌اند. به ادعای فرجامی «پروانه‌کار بسیاری از مهندسان، پس از فوت یا مهاجرت در اختیار فرزند یا خواهر و برادرشان قرار دارد و سازمان نظام مهندسی هم با ثبت احوال یا پلیس مهاجرت در ارتباط نیست که از فوت یا خروج مهندسان از کشور مطلع شود.» ظاهراً طی مراحل تمدید پروانه هم هر سه سال یک بار باوریز فیش بانکی و اسکن مدارک روی سامانه انجام می‌شود. این کار هم از هرکسی برمی‌آید و نیازی به حضور مهندس نیست. او برای پیگیری این مشکل سراغ مسئولان استانداری رفته و اداره کل شهرسازی، باید همه را توجیه می‌کرد

اولین جایگاه پاسخگو در این زمینه سازمان نظام مهندسی ساختمان استان است. مهندس مسعود افخمی به عنوان نایب رئیس این سازمان هم درباره موضوع اطلاع کامل دارد. هم از سامانه‌ای خبر می‌دهد که قرار است بساط این نوع کلاهبرداری را جمع کند. او ابتداءً عدد ۲۵ هزار نفر مهندس دارای پروانه اشتغال در استان اشاره می‌کند و می‌گوید: صدور پروانه اشتغال و تمدید سه ساله آن در حوزه اختیارات و وظایف اداره کل راه و شهرسازی است و سازمان نظام مهندسی برای همراهی و تسریع در کار به آن‌ها کمک می‌کند. از چند ماه گذشته هم این پروانه‌ها کشوری و از طریق سامانه «سپامک» صادر می‌شود. این سامانه به سامانه ثبت احوال متصل شده و افرادی که در زمان صدور یا تمدید عضویت فوت کرده باشند، امکان تمدید عضویت نخواهند داشت. او یادآور می‌شود: پیشنهاد ما این بود که با اداره گذرنامه ارتباط برقرار کنیم که از ورود و خروج اعضا از کشور مطلع شویم، اما هنوز پاسخی دریافت نکرده ایم. حتی سامانه سپامک هم که سامانه‌ای کشوری و تحت نظارت و اجرای وزارت راه و شهرسازی است، هنوز مجوز این دسترسی را ندارد.

نایب رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان با اشاره به دغدغه نظارت و کنترل عملکرد اعضا به ابتدای دوره فعالیت هیئت مدیره

جدید آبان ماه سال ۱۴۰۰ اشاره اضافه می‌کند: سامانه‌ای که اکنون با نام «ساجام» در حال کنترل حوزه ساخت و ساز است مشکلات زیادی در نظام ارجاع و موارد دیگر دارد. یکی از دغدغه‌های ما از زمان شروع فعالیت هیئت مدیره راه اندازی سامانه‌ای بود که این نقص‌ها را برطرف کند. اکنون ۸۰ درصد سامانه به مرحله پیاده‌سازی رسیده و بر اساس تعهد شرکت پیمانکار، از ابتدای سال ۱۴۰۳ شروع به کار خواهد کرد. او به قابلیت‌های این سامانه اشاره می‌کند: در هر پروژه از مهندس ناظر تا شرکت ارائه دهنده خدمات آزمایشگاهی، مجری ذی صلاح یا نماینده او باید در محل حضور داشته باشد که حضور آنان از طریق سیستم موقعیت یاب (جی‌پی‌اس) یا آدرس‌های داخلی (IP) کنترل می‌شود. تا جایی که امکان داشت سیستم را مجهز کردیم که مهندسان در محل حضور پیدا کنند. کنترل‌ها بر اساس ارسال فیلم و عکس و بیومتریک رصد می‌شود. این روش علاوه بر مشخص کردن افراد متوفی یا غایب، از غیبت‌ها یا ارائه خدمات صوری مهندسان دیگر هم که همیشه مورد اعتراض بود، پیشگیری می‌کند.

افخمی باتوجه به وضعیت پراسبب نظارت‌های از راه دور و تعیین تکلیف آن خبر از اجرای کنترل زود هنگام می‌دهد: سامانه یکپارچه جدید

آغاز برخورد های قانونی

استان، خواهان ارائه راهکار شده است. وی ادامه می‌دهد: آن اداره کل به نمایندگی از وزارت راه و شهرسازی، برای بررسی، تحقیق و مشاهده میدانی از آخرین وضعیت مهندسان و کارداران‌های فنی مهاجرت کرده با معرفی نماینده مطلع، از پلیس گذرنامه و همچنین پیگیری موضوع درگذشت افراد مشمول از اداره کل ثبت احوال استان اقدام کرده که تحقیق و تفحص و هماهنگی‌های لازم در این باره در حال انجام است. منصوری یادآور می‌شود: این اداره کل نامه‌ای به وزارت راه و شهرسازی ارسال کرده و از نهادهای مرتبط همچون استانداری، سازمان بازرسی، دادگستری، پلیس اطلاعات و امنیت فرماندهی انتظامی، سازمان‌های نظام مهندسی و نظام‌گردانی ساختمان نیز درخواست یاری کرده که در نهایت همه این پیگیری‌ها منتهی به برگزاری جلسه‌ای در سازمان نظام مهندسی ساختمان استان با حضور نهادهای مربوط شده است. او این راه‌هم تأکید می‌کند که یکی از راه‌های خروج از این وضعیت، الزام مهندسان و کارداران‌های فنی دارای پروانه اشتغال، به ثبت اثر انگشت در سازمان‌های نظام مهندسی و نظام‌گردانی

سازمان از ابتدای سال آینده اجرا خواهد شد، اما اکنون باتوجه به اینکه موضوع نظارت مهاجرت‌ها و فوتی‌ها بسیار جدی است و از طرف استانداری هم در حال پیگیری است، از حدود دو یا سه هفته دیگر بخشی از نرم‌افزار را فعال و کار غربالگری مهندسان را آغاز می‌کنیم. در واقع قرار است تا پایان سال مهندسان حاضر و فعال را شناسایی کنیم تا از سال بعد اصلاً سامه‌ای آن‌ها وارد سامانه و پروژه به آن‌ها ارجاع نشود. وی در پاسخ به این سؤال که چرا از سیستم ثبت اثر انگشت دفترها برای حضور و غیاب استفاده نمی‌شود، توضیح می‌دهد: اینکه همه را وادار کنیم به چند دفتر ثبت اثر انگشت مراجعه‌کنند بسیار ابتدایی است و در عین حال امیدواریم سامانه جدید مشکلات را برطرف کند. اگر دو یا سه هفته بعد سامانه حضور و غیاب فعال شود، به‌طور قطع افراد متخلف شناسایی خواهند شد و آن وقت واکنش سازمان نظام مهندسی ساختمان در مقابل آنان چه خواهد بود؟ افخمی می‌گوید: در صورتی که مهندس ناظر فوت کرده یا خارج از کشور باشد، بلافاصله عملیات پروژه را متوقف می‌کنیم و از مالک یا سرمایه‌گذار می‌خواهیم برای تعیین مهندس ناظر جایگزین مراجعه‌کنند. همچنین پروانه اشتغال باطل و بر اساس ماده ۲۱ آیین‌نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان با متخلفان برخورد خواهد شد.

ساختمان است. راهکار پیشنهادی دیگر نیز مراجعه حضوری این افراد هنگام دریافت پروانه اشتغال به‌کار از مراجع صدور پروانه (اداره کل راه و شهرسازی و سازمان نظام مهندسی ساختمان) برای تطابق هویت شخص با پروانه صادره است. البته تأکید بر اینکه برای تحویل پروانه اشتغال به‌کار و به تبع آن بازگذاری تصاویر پروانه‌های اشخاص در سامانه به روزرسانی پروانه‌ها (ساجام)، شخص صاحب پروانه باید شخصاً با ارائه مدارک شناسایی مستند برای دریافت و بازگذاری پروانه خود مراجعه‌کند. در عین حال باتوجه به استقرار و راه‌اندازی سامانه یکپارچه الکترونیکی صدور پروانه اشتغال (سپامک) توسط وزارت راه و شهرسازی، پیگیری افراد مشمول با چنین مشخصاتی از طریق سیستم احراز هویت الکترونیکی مهندسان انجام خواهد شد. معاون مسکن و ساختمان اداره کل راه و شهرسازی استان در پاسخ به این پرسش که این مشکل تا چه زمانی برطرف خواهد شد، توضیح می‌دهد: باتوجه به اینکه ما برای پیگیری موضوع تا رسیدن به نتیجه قطعی، نیاز به همراهی و همکاری گسترده و مداوم دستگاه‌های نظارتی و قضایی مختلف داریم، نمی‌توان زمان معینی برای نتیجه‌گیری و اتمام این موضوع مشخص کرد.

شهرآرا پیگیری می‌کند

حالا که به نظر می‌رسد همه نهاد‌های متولی این مشکل، متوجه ماجرا شده و فرایند پیگیری و اعمال راه حل را آغاز کرده‌اند، امیدواریم این سخنان به‌گوش متخلفان برسد و خودشان از نظارت‌های دروغین دست بردارند. با این حال این گزارش بخش دومی هم دارد که در آینده نزدیک از همین مسئولان پیگیری‌های انجام شده را در این صفحه منعکس خواهیم کرد.

در دست اقدام

و در نهایت سراغ بالاترین مقام اجرایی این حوزه را می‌گیریم که از موضوع آگاه است. جواد خدایی، معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری، خلاصه می‌گوید: دستور پیگیری دادم. این یک تکلیف قانونی است و تنها کسانی می‌توانند خدمات مهندسی ارائه بدهند که در شهر محل پروژه‌شان حاضر باشند. اینکه فردی سفر کوتاهی می‌رود، شامل این محدودیت نیست، اما فعالیت کسی که اصلاً در این شهر زندگی نمی‌کند یا در قید حیات نیست، توجیهی ندارد.

